

Bro 3400/5

De middelen ter voorkoming VAN GROOTE GEZINNEN.

(Uitgegeven door den
NIEUW-MALTHUSIAANSCHEN BOND).

N.B. Dit geschrift is in December 1893 herdrukt, en voor die gelegenheid tevens gedeeltelijk omgewerkt; op grond van dien is het door het Hoofdbestuur onder de *nieuw* uitgegeven geschriften gerangschikt, en is, ter voldoening aan den inhoud van Art. 10 van de Statuten, aan elk lid een exemplaar toegezonden.

Bij dat omwerken is het Hoofdbestuur, voor zooveel betreft de voorschriften omtrent de wijze waarop de voorbehoedmiddelen tegen zwangerschap — en meer bepaald het pessarium oclusivum met irrigator (bl. 8 en 9) — moeten worden gebruikt, te werk gegaan naar de adviezen van de navolgende deskundigen, die het deels schriftelijk, deels mondeling heeft ingewonnen:

Prof. Dr. HECTOR TREUB (zie bl. 4 en 9) te *Leiden*;

Doctores ALETTA JACOBS (Mevrouw C. V. GERRITSEN) te *Amsterdam*;

Mejuffrouw D. GREVEN-TJEBBES;

(Zie voor deze laatste bl. 10).

Niet-leden zoowel als leden van den Bond kunnen van deze brochure steeds zooveel exemplaren *gratis* bekomen als zij verlangen. Hiertoe wende men zich tot den Secretaris-Penningmeester van den Bond, den Heer W. M. H. ANTEN, gepensionneerd Kapitein van de Infanterie, Spui 156, te 's-Gravenhage.

Elke aanvraag van dien aard zal hem steeds zeer welkom wezen — als zijnde in het belang van de zaak, waarvoor de Bond strijdt.

Ook de Bestuursleden (zie pag. 14 en 15) verstrekken deze brochure aan een ieder die daarom vraagt.

Niet-leden moeten voor toezending per post bij hunne aanvraag 15 cents aan postzegels voegen, indien de verzending per postpakket moet geschieden, en anders een **gefrankeerd en geadresseerd** envelop.

De port bedraagt voor hen bij verzending:

in een gesloten envelop, 5 cents voor één exemplaar en 10 cents voor twee tot en met twintig exemplaren;

als drukwerk in een open envelop, 1 cent voor één exemplaar en 1 cent daarboven voor iedere twee exemplaren meer, tot tien exemplaren.

Tot en met vijftien exemplaren worden nog voor 5 cents verzonden.

In een gesloten envelop van het grootste formaat als voor brieven doorgaans wordt gebruikt, kunnen twaalf tot zestien exemplaren worden geborgen; wil men er méér ontvangen, dan is toezending van een grooter envelop — van het formaat zooals men het voor zoogenaamde *dienstbrieven* gebruikt — noodzakelijk. (Men wordt verzocht, de postzegels voor het gemak van den Secretaris-Penningmeester ONDERAAN *rechts* op de enveloppe te plakken.)

Per postpakket kan men voor 15 cent *honderd* exemplaren ontvangen.

Nieuw-Malthusiaanschen Bond.

ART. 2.

Het doel van de Vereeniging is: het verspreiden van kennis aangaande de wet der bevolking, hare gevolgen en haren invloed op de zeden en gewoonten van de menschen.

ART. 3.

Dit doel zal zij trachten te bereiken door:

- a. het uitgeven en verspreiden van populaire geschriften, kosteloos of tegen zeer geringen prijs;
- b. het houden van voordrachten.

ART. 4.

Men wordt als lid ingeschreven, wanneer men het verlangen daartoe aan den *Secretaris-Penningmeester* of een van de andere leden van het Hoofdbestuur schriftelijk of mondeling te kennen geeft.

ART. 5.

De jaarlijksche contributie, bij de toetreding tot het lidmaatschap op te geven, bedraagt minstens *één gulden*.

ART. 6.

Leden van eene werklieden-vereeniging kunnen lid worden tegen eene jaarlijksche contributie van *vijf-en-twintig cents*.

Het Hoofdbestuur is bovendien gemachtigd, personen, die tot het lidmaatschap wenschen toe te treden, en van wie op goede gronden kan worden aangenomen, dat het hunne geldelijke krachten te boven gaat, per jaar een gulden voor de contributie af te staan, tegen een geringere contributie als lid aan te nemen.

ART. 7.

Leden-begunstigers zijn zij, die eene jaarlijksche contributie betalen van minstens *vijf gulden*.

ART. 10.

Van alle geschriften, die door den Bond *nieuw* worden uitgegeven, wordt aan elk van zijne leden één exemplaar toegezonden. Dit is ook van toepassing op hen, die lid zijn geworden nadat die geschriften zijn uitgegeven, voor zoover deze nog voorhanden zijn.

Van geschriften, waarvan de leden steeds zooveel exemplaren kunnen bekomen als zij verlangen, wordt dit op een van de eerste twee bladzijden vermeld.

De toezending van de geschriften van den Bond aan zijne leden geschiedt steeds *franco*.

De middelen ter voorkoming van groote gezinnen.

In 1884 heeft het toenmalige Bestuur van den Bond in de *Schetsen* No. 3 het publiek bekend gemaakt met een middel tegen zwangerschap, dat goed werkte en tevens onschadelijk was, namelijk het door Dr. MENSINGA uitgevonden pessarium oclusivum. (gesloten baarmoederkrans) Niettegenstaande de groote oplage waren die *Schetsen* reeds binnen een jaar uitverkocht.

Op geneeskundige gronden werd dit voorbehoedmiddel hier te lande, *in het openbaar althans*, niet bestreden. Daarentegen vermelden wij met voldoening, dat vele geneeskundigen het als doeltreffend en onschadelijk voor de gezondheid der vrouw aanbevelen, laatstelijk nog Prof. Dr. HECTOR TREUB in zijn *Leerboek der Gynaecologie*. (bl. 514.)

De redenen, waarom wij het arbeidersgezin binnen bepaalde grenzen wenschen beperkt te zien, komen in 't kort hierop neer.

1°. De veelvuldige en elkaar spoedig opvolgende zwangerschap heeft ten gevolge, dat in de meeste gevallen de gezondheid der vrouw wordt ondermijnd. Indien het lichaam der vrouw te nauwernood tot zijn natuurlijken toestand is teruggekeerd, of de zwangerschap treedt op nieuw in, dan lijdt daaronder niet alleen het lichaam der vrouw, maar het kind dat geboren wordt komt met een zwak gestel en geringe levensvatbaarheid ter wereld.

2°. Neemt een minvermogend gezin snel toe, dan worden de nieuwgeborenen onvoldoende verzorgd, gekleed en opgevoed; de woning voor het groote aantal wordt bekrompen, zoodat soms volwassen kinderen met hunne ouders in hetzelfde vertrek moeten huizen en slapen; bij gelijkblijvende inkomsten, zullen alle leden van het gezin in mindere mate in hunne behoeften kunnen bevredigd worden. Spaarzaamheid en zindelijkheid kunnen niet worden betracht en het tehuis verliest voor den man zeer veel van zijne aantrekkelijkheid. Ziekte en sterfte nemen in verhouding toe, naarmate de geboorten vermeerderen.

3°. Beperkt men daarentegen de gezinnen, dan moet de arbeidersbevolking in aantal verminderen. Zij zal in onze tegenwoordige maatschappij dan niet alleen in staat zijn om hooger loon te vorderen, maar er zal ook voor meerderen werk te bekomen zijn. Haar levensstandaard zal reeds verbeteren, doordien in de behoeften van een klein gezin beter is te voorzien, dan in die

van eene uitgebreide familie; maar bovendien zal zij aan haren eisch om hooger loon en een beperkt aantal werkuren meer kracht kunnen bijzetten wanneer zij weet dat er geene groote schare werkelozen wacht, die, door nood gedwongen, bereid is om tegen minder loon den arbeid aan te bieden, ingeval het verzoek om meer loon of minder werkuren ongunstig wordt ontvangen.

Een ieder bedenke toch dat, al gelooft men dat door wijziging van de grondslagen, waarop onze tegenwoordige maatschappij rust, de neiging tot voortplanting niet zal behoeven te worden beteugeld, dit toch allerminst eene reden mag zijn, om zoolang die wijziging niet is verkregen en voor hare verwezenlijking in de eerste jaren geen uitzicht bestaat, nu reeds ten aanzien der voortplanting te handelen, alsof zij *wel* was verkregen.

4°. Een hoogst belangrijk gevolg der beperking van het gezin zal zijn, dat in alle klassen der samenleving het huwelijk op jongen leeftijd gesloten zal kunnen worden.

De vrees voor een talrijk gezin, die nog zooveel terughoudt van het huwelijk, verdwijnt, wanneer men na kennisneming van de middelen die wil toepassen, om eene ongewenschte of te spoedige uitbreiding te voorkomen.

Men zal dan in de kracht van zijn leven, wanneer de drang tot geslachts-gemeenschap zich het sterkst doet gevoelen, tot huwen kunnen overgaan. De prostitutie zal dientengevolge sterk afnemen, ook nog om twee andere redenen:

1°. De ouders — meer bepaald de moeder — kunnen bij een kleiner aantal kinderen veel beter een wakend oog houden op het doen en laten van hare dochters.

2°. Als de armoede minder wordt, dan zullen de meisjes ook minder in de prostitutie een middel gaan zoeken om iets te verdienen. De maatschappij in haar geheel zal er bij winnen dat de prostitutie zooveel minder wordt, en niet het minst de arbeidersbevolking, uit wier midden de slachtoffers van dit kwaad in hoofdzaak voortkomen.

Mocht nu iemand meer omtrent dit onderwerp wenschen te vernemen, dan verwijzen wij hem naar de volgende geschriften, die alle zeer bevattelijk zijn geschreven:

„Mr. N. G. PIERSON, *Leerboek der Staathuishoudkunde*“, 2e deel, bl. 164—169; het stuk van Prof. H. B. GREVEN in *de Gids* van April 1892, getiteld „PIERSON's Staathuishoudkunde“; „*De ontwikkeling der bevolkingsleer*“ door Mr. H. B. GREVEN (Leiden 1875); „*Beschouwingen over de bevolkingsleer in verband met de sexueele moraal*“ door Mr. S. VAN HOUTEN (Haarlem 1878); „*Een krachtig middel ter bestrijding van armoede en lage loonen*“ (Amersfoort 1885); „*Het jaarboekje van het Algem. Ned. Werkb.-Verbond*“ van 1877 (bl. 31), 1880, (bl. 55):

1882 (bl. 54), 1883 (bl. 55, 6 en 65), 1884 (bl. 77), 1885 (bl. 75), 1887 (bl. 59) en 1888 [bl. 41]; „*Overbevolking-armoede*“ (een geschrift in 1892 door twee leden van den Bond opgesteld) en N°. 4 van de *Schetsen* door onzen Bond uitgegeven, getiteld: „*Het donkere Nederland en de weg ter ontkoming*“, door W. J. A. VAN DER HAVEN (Amsterdam 1881). (1)

Noch de zedelijkheid en evenmin de godsdienst eischen van den mensch eene onbepaalde voortplanting, die onverhieldelijk tot armoede en ellende moet leiden. Alleen het redeloos dier plant voort zonder zorg voor de toekomst zijner jongen; de mensch daarentegen behoort de verantwoordelijkheid te beseffen, die hij op zich neemt, wanneer hij aan nieuwe wezens hetaanzijn schenkt. Kan hij reeds vooraf nagaan, dat zijn inkomen niet toereikend is om zijne kinderen voldoende te voeden en groot te brengen, dan is geen zedeleer of godsdienst in staat, hem vrij te pleiten van roekeloosheid en redeloosheid.

Het hebben van kinderen achten wij een groot geluk; neemt het aantal echter te spoedig toe, zoodat de gezondheid der vrouw er onder lijdt, of dat de welvaart van het gezin er door vermindert, dan zien wij in die uitbreiding een ramp, zoowel voor de ouders als voor de kinderen en vooral ook voor de maatschappij.

Er wordt geen kind geboren zonder toedoen der beide ouders. Onbekendheid met de middelen, om de geboorte te voorkomen, kan na de lezing van hetgeen hieronder verder zal volgen niet langer worden voorgewend.

Wij hebben dan ook met de verspreiding van onze denkbeelden, en de hieronder volgende beschrijving van de middelen ter voorkoming van zwangerschap, overgedrukt uit Hoofdstuk III van de *Schetsen* No. 3, op bl. 4 vermeld, hoofdzakelijk ten doel de arbeidende klasse te doen beseffen, **dat zij voor een goed deel de bevordering harer stoffelijke welvaart in eigen hand heeft.**

Het Bestuur van den Nieuw-Malthusiaanschen Bond,

B. H. HELDT, *Voorzitter.*

W. M. H. ANTEN, *Secretaris-Penningmeester.*

Bevruchting vindt alleen dan plaats, wanneer het sperma (zaad), dat gedurende den bijslaap door de mannelijke geslachtsklieren wordt afgescheiden, bij de vrouw in de baarmoeder dringt, en daar met een vrijgekomen ovum (eitje) in aanraking komt.

(1) De exemplaren van de *Schetsen* Nos. 1, 2 en 3, zijn allen — óf uitverkocht, óf aan de leden van den Bond toegezonden.

Het vrij- of rijpworden van de eitjes heeft gedurig plaats, en valt meestal samen met de menstruatie (maandstonden, regels). De vrijgeworden eitjes behouden hunne vatbaarheid voor bevruchting nog verscheidene dagen na de menstruatie, ongeveer 10 tot 14 dagen, terwijl het sperma zijn bevruchtend vermogen in de vrouwelijke geslachtsdeelen ook eerst na eenige dagen verliest. Onder deze omstandigheden kunnen wij zeggen, dat een gezonde vrouw bijna elk oogenblik voor zwangerschap vatbaar is.

Wil men nu bevruchting voorkomen, dan moet men zorgen *dat het sperma de baarmoeder niet kan binnendringen.*

De baarmoeder, een eenigzins flesch- of peervormig orgaan, bevindt zich inwendig, met het onderste halsvormige gedeelte, in normalen (gewonen) toestand, op ongeveer een vingerlengte van den ingang der vagina (scheede) verwijderd.

Vele middelen ter voorkoming van bevruchting zijn reeds aan de hand gedaan, maar weinige bleken proefhoudend te zijn. Wij zullen ons korthedshalve bepalen tot het aangeven van die voorbehoedmiddelen, welke bij nauwkeurige toepassing onschadelijk en doeltreffend zijn gebleken.

Een zeer afdoend middel, door onze Fransche naburen bijna uitsluitend toegepast, bestaat daarin, *dat de man terugtrekt, op het oogenblik vóór de zaaduitstorting*, zoodat dit buiten het lichaam van de vrouw plaats heeft.

Daartegen bestaan evenwel eenige bezwaren. Niet ieder man bezit die groote mate van zelfbeheersching, welke daarvoor vereischt wordt, terwijl het bovendien in sommige gevallen en den man en de vrouw onbevredigd laat, waardoor het, op den duur toegepast, nadeelig zou kunnen werken. Sommigen evenwel passen dit middel jaren achtereen toe zonder enig bezwaar. Wij bespreken het hier, omdat het de eenige doeltreffende weg is, dien de man kan inslaan, zoo de vrouw in het aanwenden van de voorbehoedmiddelen wat nalatig is.

Een ander deugdelijk middel, dat door den man wordt aangewend, maar dat wegens den prijs niet onder ieders bereik komt, is het condoom (capotje), verkrijgbaar aan de adressen, bl. 12 dezer brochure genoemd, tegen de prijzen van af twee gulden en hooger per dozijn.

Met eenige voorzichtigheid en reinheid kan eenzelfde exemplaar wel eenige malen gebruikt worden. Scheurt het onverhoopt bij het gebruik, dan moet de vrouw zich *onmiddellijk* inspuiten met den op blz. 8 en 9 beschreven irrigator (sproeispuut).

Een derde voorbehoedmiddel is het *sponsje*. Bij goede aanwending is het onschadelijk en beantwoordt in den regel aan het beoogde doel.

Men neemt daarvoor het fijnste sponsje (ter grootte van een kindervuist) dat in een apotheek of bij een drogist te verkrijgen is. De kleinste doorsnede

moet minstens 6 centimeter bedragen; is het kleiner dan sluit het niet af. Het falen van dit middel is meestal aan het gebruik van een te klein sponsje toe te schrijven. Aan dat sponsje (zie fig. 1, pag. 11), hetwelk vooraf in lauw water zorgvuldig van alle onzuiverheden wordt ontdaan, bevestigt men een zacht lintje van ongeveer 25 cM. lengte.

De vrouw brengt dat sponsje (met water bevochtigd) vóór elken bijslaap, of vóórdat zij zich des avonds ter ruste begeeft, zoo hoog mogelijk in de scheede, om het na afloop met het lintje weer uit te trekken.

Het sponsje moet na het gebruik in lauw water zorgvuldig gereinigd worden; zelfs is de toevoeging van eene oplossing van carbolzuur daarbij zeer aan te bevelen, terwijl het bovendien vóór het gebruik wederom in zuiver water moet uitgewasschen worden. — *Vooraf dient groote reinheid bij het gebruik van het sponsje te worden in acht genomen.*

Ook moet men wel bedenken, dat het sponsje slechts als *nood*-hulpmiddel kan dienen, waartoe men zijne toevlucht alleen behoort te nemen, als men de andere middelen niet *kan* of niet *wil* aanwenden.

Als reinheidsmaatregel bevelen wij *dringend* aan, om onmiddellijk na het uitnemen van het sponsje door middel van een irrigator (sproeispuut) het nog in de scheede aanwezige zaad weg te spoelen. De beste en eenvoudigste spuit (fig. 2, bl. 11,) die in de instrumentenwinkels, op bl. 12 genoemd, te verkrijgen is, bestaat uit een blikken bak van één liter inhoud, waarin water wordt gedaan, en die aan den muur wordt opgehangen. Aan dien bak is van onderen een caoutchouken buis bevestigd van ruim een meter lengte, en die aan het andere einde van een caoutchouken canule (spuitpijpje) met kraan voorzien is. Deze canule, die eenige openingen bevat, wordt zoover mogelijk achter in de scheede gebracht, en daarna de kraan geheel opengedraaid, waarna het instroomende water met voldoende kracht het aanwezige zaad wegspoelt. Het best doet de vrouw dat in achteroverleunende houding op een bidet of liggende met een vlak schaalteje onder zich, waarin dan het afvloeiende water te gelijker tijd opgevangen kan worden.

Het nieuwste en beste middel, dat door Dr. MENSINGA, een Duitscher, voor eenige jaren is uitgevonden, en dat door vele artsen wordt aanbevolen en met gunstig gevolg toegepast, bestaat in de aanwending van het *pessarium oclusivum* (gesloten baarmoederkrans). Dat komvormig apparaatje (fig 3, bl. 11), van gutta-percha gemaakt, heeft in zijnen kringvormigen rand een veer, waardoor het voortdurend in spanning wordt gehouden. Dat zeer eenvoudige toestelletje wordt zoodanig in de scheede gebracht, dat de baarmoedermond geheel van de scheede is afgesloten, en dus het zaad de baarmoederopening niet kan binnendringen. Ten einde zooveel mogelijk tegen bevruchting gewaarborgd te wezen, is het

ten *zeerste aan te bevelen*, de scheede **terstond na den bijslaap** met den irrigator (zie bl. 8) uit te spuiten. Zoo mogelijk moet men bij het spuiten *altijd lauw water* gebruiken; dit is veel beter dan koud.

De gesloten baarmoederkrans kan steeds door de vrouw gedragen worden, zoodat zij ten allen tijde tegen bevruchting gewaarborgd is. Tweemaal per week moet zij hem uitnemen en zorgvuldig reinigen in zeepwater (waarvoor men het best een stukje carbolzeep gebruikt). **Onmiddellijk voor en onmiddellijk na** het wegnemen en nog eens vóórdat het toestelletje weder in gebracht wordt, moet de vrouw de scheede met den irrigator inspuiten.

Zoodra de menstruatie (stonden) intreedt, moet de vrouw den krans wegnemen, zich inspuiten, en het toestelletje eerst na verloop van dat tijdperk weer plaatsen. Zal evenwel de gesloten baarmoederkrans volkomen aan het doel beantwoorden, dan is het noodzakelijk, dat hij juist in de scheede past, wan zoowel bij te grooten als bij te kleinen omvang voldoet hij niet aan zijne bestemming en is het gebruik nadeelig; daarom kan men de vrouw **niet dringend genoeg waarschuwen** den krans niet te gebruiken *zonder vooraf een arts of vroedvrouw te raadplegen*. De meest gebruikelijke kransen hebben een middellijn van $6\frac{1}{3}$, $6\frac{1}{2}$ $6\frac{3}{4}$, 7, $7\frac{1}{3}$, $7\frac{1}{2}$ $7\frac{3}{4}$ centimeter. Toch zijn ze voor buitengewone verhoudingen ook in kleinere of grootere afmetingen verkrijgbaar. Evenals de sproeispruit kan men den baarmoederkrans in de op blz. 12 genoemde instrumentenwinkels koopen.

Het inbrengen en het uitnemen van den krans moet aan de vrouw door den arts of de vroedvrouw worden gewezen, die haar bij het bepalen van de maat behulpzaam is. Slechts éénmaal behoeft het te worden gewezen, waarbij dan de arts of de vroedvrouw controleert of de vrouw het goed heeft gedaan, en of het bij het loopen en persen niet verzakt. In korten tijd krijgen de meeste vrouwen daarin eene groote vaardigheid. Op grond eener veeljarige ervaring van bekwame artsen in Duitschland en Nederland, (zie o. a. Prof. Dr. HECTOR TREUB) *Leerboek der Gynaecologie*, bl. 514), kunnen wij verklaren dat *bij goede aanwending* dit laatste toestelletje het zuiverste, doelmatigste, zekerste en tevens voor de gezondheid der vrouw een onschadelijk voorbehoedmiddel is.

Bij de toepassing van al deze middelen moet men er echter wel op bedacht zijn dat ook het beste middel door een klein verzuim wel eens kan falen.

Vele personen laten zich door het bezwaar van kosten of moeite, aan de reis of het gebruik van de instrumenten verbonden, weerhouden, de genoemde middelen toe te passen. Als het aantal van hunne kinderen nog gering is, hopen zij en verkeer en in twijfel of dat aantal wel grooter zal kunnen worden. Intusschen is dat de vraag *niet*; integendeel: bij de groote meerderheid de bevolking blijft het *niet* bij een klein aantal kinderen. Als de man en vrouw gezond zijn en men laat de natuur onbeperkt haar gang gaan, dan is de ver-

wachting vrij zeker dat het aantal kinderen belangrijk zal vermeerderen, terwijl de kosten en de bezwaren aan *éene enkele* bevalling verbonden, veel grooter zijn dan die van eene reis en het aanschaffen van de instrumenten. Ten slotte komt daar nog bij het laatst maar niet het minst: de opvoeding der kinderen.

De gelegenheid voor de vrouwen van on- of mindervermogenenden om *kosteloos* te worden voorgelicht omtrent de toepassing der voorbehoedmiddelen, bestaat:

te 's-GRAVENHAGE: des Dinsdags-namiddags van 6 tot 8 ure in de *Naaldwijksche straat* 83, door Mejuffrouw D. GREVEN-TJEBBES, Verloskundige. (woonachtig aldaar *Koningstraat* 7.) (Voor de *niet-kosteloze* hulp: dagelijks, behalve des Dinsdags, des namiddags van 6—7 ure, te haren huize).

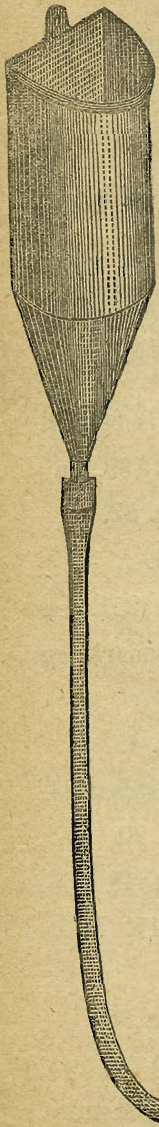
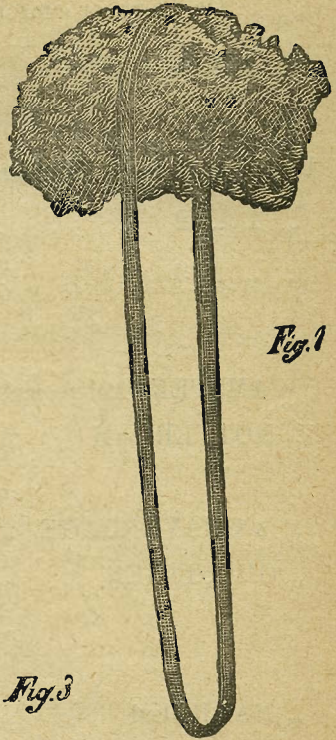
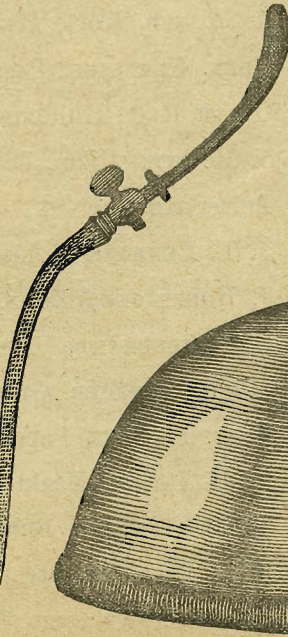
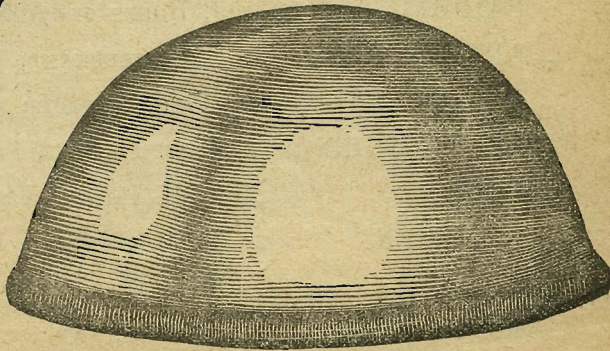
te AMSTERDAM: des Dinsdags van 10 tot 2, en des namiddags van 6 tot 8 ure op de *Leidsche Kade* 85c, door Mevrouw de Weduwe VAN HAM, Verloskundige. (Voor de *niet-kosteloze* hulp: dagelijks van 10—2, de Zon- en algemeen erkende Christelijke feestdagen uitgezonderd).

te ROTTERDAM: des Dinsdags en Vrijdags, 's morgens van 8 tot half negen ure, op 't *Haringvliet* 52, door Dr. J. RUTGERS.

te GRONINGEN: alle werkdagen van 12 tot 2 ure of op nader overeen te komen uren, op den *Munnekeholm*, door Dr. R. DE WAARD.

te DRACHTEN, (provincie Friesland): elken dag van 8½ tot 9½ ure des *voormiddags*, door Dr. TH. DE GROOT, Arts.

Deze genees- en verloskundigen verstrekken de voorbehoedmiddelen aan on- en minvermogenenden tegen HOOGSTENS de helft van den prijs op bladz. 12 vermeld.

*Fig. 2**Fig. 1**Fig. 3*

Zie voor de prijzen de volgende bladzijde. (12).

De hiervoor omschreven apparaatjes worden geleverd tot de volgende prijzen:

het bij fig. 1 bedoelde voorwerp per doos à 12 st. f 3.—; p. st. f 0.30

„ „ „ 2 „ „ compleet -2.—

„ „ „ 3 „ „ in alle grootten. -1.—

Te AMSTERDAM	door JULIUS ADLER, Dam, hoek Vischsteeg.
„ ROTTERDAM	„ J. C. TROMPERT, Hoogstraat 169, en „ A. COSTER, Korte Hoogstraat 22.
„ 's GRAVENHAGE	„ BERN. KLAASSEN, Passage 22.
„ GRONINGEN	„ OSKAR KEIP, Guldenstraat A 251, en „ J. HOUWINK Hzn., hoek Vischmarkt en Pelterstraat, F 84.
„ HAARLEM	„ J. L. LEEMANS, Koningstraat 4.
„ LEIDEN	„ J. HOFFTCKE & ZON, Breedstraat 94.
„ ARNHEM	„ C. SCHIEVEKAMP, Vijzelstraat 20.
„ DORDRECHT	„ WILH. GUNTHER, Groenmarkt 48.
„ LEEUWARDEN	„ J. A. F. BEST, Peperstraat 11.
„ GOUDA	„ T. H. POLAK, Markt, A 91.
„ NIJMEGEN	„ W. B. GUNTHER, Burchtstraat 30.
„ UTRECHT	„ J. E. ESSELINK, Steenweg, D 1.
„ MIDDELBURG	„ W. J. C. VAN OERS, Lange Giststraat F 183.

Franco toezending buiten de bovenvermelde plaatsen geschiedt door bovengenoemde firma's tegen overmaking aan hen van het bedrag per postwissel of in postzegels van 5 cents, verhoogd met de kosten voor de frankeering, zijnde :

voor het bij figuur 1 bedoelde: $2\frac{1}{2}$ cents, indien men de toezending van één stuk als postmonster (dus open) verlangt; 15 cents, indien men één of meerdere in gesloten postpakket wenscht toegezonden te hebben;

voor het bij figuur 2 bedoelde: 15 cts., daar dit slechts als postpakket kan verzonden worden;

voor het bij figuur 3 bedoelde: 5 cents, indien men er één verlangt; de toezending geschiedt dan in een gewoon brieven-couvert; bij bestelling van meerdere moeten 15 cents worden bijgevoegd voor de verzending als postpakket.

Bestuur van den Nieuw-Malthusiaanschen Bond.

EERELEDEN:

MR. S. VAN HOUTEN, Lid van de Tweede Kamer, Riouwstraat
6, te 's Gravenhage.

DR. C. R. DRYSDALE, 23 Sackville Street, te Londen.

HOOFDBESTUUR.

B. H. HELDT, Lid van de Tweede Kamer, te 's Gravenhage. *Voorzitter.*

L. J. HANSEN, P. C. Hoofstraat 28 te Amsterdam. . . . *Vice-Voorzitter.*

C. DEKKER Gzn., Droogbak 6, te Amsterdam.

W. M. H. ANTEN, Spui 156 te 's Gravenhage, *Secretaris-Penningmeester.*

MR. ANTON VAN GIJN, 2e Wagenstraat 71 te 's Gravenhage.

ALGEMEEN BESTUUR.

C. V. GERRITSEN, Lid van de Tweede Kamer te Amsterdam.

F. L. W. BELJERINK, Majoor der Artillerie „ Utrecht.

J. A. BIENTJES, Journalist „ Zutphen.

Dr. M. BOLT, Arts. . . . „ Groningen.

Dr. C. A. LOBRY DE BRUIJN, 3e Parkstraat 151 . . . „ Amsterdam.

J. G. LOBRY DE BRUIJN, Rijks-Ontvanger „ Groote gast (bij
Groningen.)

P. H. BALFOUR v. BURLEIGH, Controleur bij 's Rijks Belastingen
te Assen.

JAC. DIJK Wzn., Laan van Meerderevoort 49 „ 's Gravenhage.

M. GHIJSEN, Koopman en Industriël „ Middelburg.

- Prof. Mr. C. A. VAN HAMEL, Nicolaas Witsenkade 48 . . . te Amsterdam.
- Prof. Dr. G. HEIJMANS, Stationsstraat 328 . . . „ Groningen.
- E. KEMPE, Gep. Luit. ter Zee 1e kl., Barentzstraat 70. . „ 's Gravenhage.
- Mr. A. KERDIJK, Lid van de Tweede Kamer . . . „ „
- L. J. SON, Tandarts . . . „ Utrecht.
- Prof. Mr. J. P. MOLTZER, Leidschegracht 35 . . . „ Amsterdam.
- Th. POSTMA, Voorstreek 212 . . . „ Leeuwarden.
- O. ROMMERTS, Directeur van de Coöperatieve Handels-
drukkerij, Groote Kerkstraat 63 . . . „ „
- Dr. C. DE ROOLJ, Arts, Prinsengracht 981 . . . „ Amsterdam.
- Th. DE ROT, Letterzetter, Spiegelniskade 29 . . . „ Rotterdam.
- Th. SANDERS, Bouwkundig Ingenieur . . . „ Nieuwendam.
- Mr. D. SIMONS, Advocaat en Procureur, Prinsengracht 668 „ Amsterdam.
- Ph. W. v. d. SLEYDEN, Hoofd-Ing. v. d. Waterstaat . . „ Maastricht.
- N. A. M. v. d. TOORN, Ing. v. d. Waterst., Marnixstraat 419 „ Amsterdam.
- Dr. R. DE WAARD, Arts, Munnekeholm . . . „ Groningen.
- N. A. WANNÉ, Apotheker (Ned. Indië) . . . „ Semarang.
- J. W. WUSTE, Lid v. d. Gemeenteraad, Keizersgracht 209 „ Amsterdam.

INT. INSTITUUT
SOC. GESCHIEDENIS
AMSTERDAM